

Nacionalni program za obuku zaposlenika banaka
i financijskih institucija za postupak provjere
autentičnosti novčanica i kovanog novca

veljača 2012.

NACIONALNI CENTAR ZA BORBU PROTIV KRIVOTVORENJA

SADRŽAJ

UVOD	3
SUSTAV ZA BORBU PROTIV KRIVOTVORENJA	4
NACIONALNI PROGRAM ZA OBUKU	6
PRVA RAZINA OBUKE	8
Ciljane skupine	8
Koncept i svrha obuke	8
Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke	9
Prijava za obuku	9
DRUGA RAZINA OBUKE	10
Ciljane skupine	10
Koncept i svrha obuke	10
Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke	12
Prijava za obuku	12
TREĆA RAZINA OBUKE	13
ČETVRTA RAZINA OBUKE	14
PRAĆENJE OBUKE	15
Prilozi	16
Podaci za kontakt	16

UVOD

Od kada postoji novac, od tada postoje i primjeri krivotvorenja novca. Upravo toliko traju i nastojanja zakonitih izdavača novca da primjenom posebnih tehnoloških postupaka u izradi otežaju i spriječe uspješno krivotvorenje.

Ljudska zajednica suočena s pojavom krivotvorenja novca i štetnim posljedicama uvijek je krivotvorenje smatrala težim deliktom te je nastojala vlastitim organiziranjem i zakonskim propisima suzbiti krivotvorenje, a počinitelje primjereno kazniti.

Razvoj tehnologija za reproduciranje i njihova dostupnost, s jedne strane, te pojava univerzalnih svjetskih valuta, s druge strane, stavljaju posebno pred moderno ljudsko društvo trajni zadatak da se uspješno organizira u sprečavanju krivotvorenja.

S navedenim izazovom suočena je i Republika Hrvatska. Opasnost od izrade i raspačavanja krivotvorina, dodatno potencirana zemljopisnim položajem, turističkom orijentacijom i konačno stabilnom valutom kunom, nameće obvezu uspostave djelotvornog sustava za sprečavanje krivotvorenja.

SUSTAV ZA BORBU PROTIV KRIVOTVORENJA

U skladu s odredbama Međunarodne konvencije o sprečavanju krivotvorenja (Ženeva, 20. travnja 1929.), koje je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacije o sukcesiji od 8. listopada 1991., Republika Hrvatska kaznenim zakonom sankcionira kao kazneno djelo izradu i stavljanje u optjecaj krivotvorenog novca.

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka preuzeli su obvezu zajednički se boriti protiv prijetnja koje proizlaze iz krivotvorenja novca.

Ministarstvo unutarnjih poslova ustrojilo je Policijski nacionalni ured, koji provodi postupke potrebne za sprečavanje i krivotvorenje novca.

Hrvatska narodna banka ustrojila je Nacionalni centar za borbu protiv krivotvorenja, Nacionalni centar za analizu novčanica i Nacionalni centar za analizu kovanog novca radi formiranja središnje baze u kojoj su pohranjene sve statističke i tehničke informacije o krivotvorinama te tehničke analize svih sumnjivih primjeraka novčanica i kovanog novca, kao i radi izrade izvještaja o pojavi krivotvorina.

Hrvatska narodna banka donijela je odluke o postupanju sa sumnjivim primjercima novca koji se moraju izuzeti i dostaviti na analizu, uz obvezu obavještanja Ministarstva unutarnjih poslova.

Obje strane zaključile su također sporazume o suradnji u području sprečavanja krivotvorenja s nizom odgovarajućih institucija kao što su Interpol, Europol, Europska središnja banka i Europska komisija/OLAF.

U definiranju zadaća sustava za borbu protiv krivotvorenja Ministarstvo unutarnjih poslova i Hrvatska narodna banka suglasni su da je trajni zadatak neprestano upozoravati na opasnost od pojave krivotvorina i nužnost provjere autentičnosti novca te obuke osoba koje rukuju novcem kako bi se u slučaju pojave sumnjivih primjeraka reagiralo u skladu s propisanim odlukama, što će omogućiti vođenje djelotvornog postupka za otkrivanje počinitelja i mogućih mjesta izrade krivotvorina.

NACIONALNI PROGRAM ZA OBUKU

Hrvatska narodna banka kao zakoniti izdavač novca ima zadaću osigurati zaštitu i integritet novčanica i kovanog novca u optjecaju, a time i povjerenje javnosti u novčanice i kovani novac Republike Hrvatske.

Osigurati integritet novčanica i kovanog novca kao sredstva plaćanja znači brzo uočiti sumnjive primjerke i obavijestiti o tome policiju, a sumnjive primjerke hitno dostaviti Hrvatskoj narodnoj banci radi analize i pružanja potpore istragama koje provodi policija u svrhu suzbijanja izrade i raspačavanja krivotvorina.

Nema dvojbe da je u lancu za suzbijanje krivotvorina najbitnija karika skupina osoba koje, obavljajući svoju profesionalnu aktivnost, svakodnevno rukuju s novcem.

Osobe kojima su novčanice i kovani novac svakog dana u ruci prva su barijera u zaštiti integriteta novčanica, te se očekuje, osim izvrsnog poznavanja karakteristika originalnih novčanica, da rukovanjem neprestano razvijaju osjetilo opipa i vida pri dodirivanju i gledanju novca te trajno memoriraju svojstva originalnih novčanica. Upravo to omogućit će brzo povezivanje memoriranih svojstava originalnog novca sa svojstvima novca koji je predmet provjere, a što će rezultirati izdvajanjem sumnjivih primjeraka.

Hrvatska narodna banka u svrhu specijalističke obuke osoba koje svakodnevno rukuju gotovim novcem, što prije svega uključuje novčanice i kovani novac kuna i eura, provodi Nacionalni program za obuku zaposlenika banaka i financijskih institucija za postupak provjere autentičnosti novčanica i kovanog novca (u nastavku teksta: Nacionalni program za obuku).

Nacionalni program za obuku provodi se i za određene ciljane skupine kojima poslovanje s gotovim novcem nije osnovna djelatnost, a svakodnevno su u doticaju s većim količinama novčanica i kovanog novca kao što su zaposlenici sektora trgovine.

Nacionalni program za obuku otvoren je i drugim skupinama i subjektima koji iskažu interes za ovakvu obuku.

Način obuke sadržajem i satnicom prilagođen je svakoj skupini i provodi se na nekoliko razina, s ciljem da se polaznici upozore na potrebu kontinuirane provjere autentičnosti novčanica i kovanog novca i stjecanja vještina kojima će moći djelotvorno obavljati provjeru autentičnosti.

Obuka na svim razinama uključuje teoretski i praktični dio. Teoretski dio obuke provodit će zaposlenici Nacionalnog centra za borbu protiv krivotvorenja, a praktični dio vještaci Nacionalnog centra za analizu novčanica i Nacionalnog centra za analizu kovanog novca, koji će pomoću prezentacija i neposrednim rukovanjem autentičnim i krivotvorenim novčanicama nastojati polaznicima prenijeti stručna znanja stečena specijalističkom obukom u tiskarama i centrima za vještačenje unutar eurozone, a primijenjena u dugogodišnjoj praksi rada sa sumnjivim i krivotvorenim primjercima.

PRVA RAZINA OBUKE

Ciljane skupine

Ciljane skupine prve razine obuke jesu: zaposlenici na blagajnama trgovačkog sektora, zaposlenici na naplati cestarina, zaposlenicima na blagajnama kasina, učenici završnih razreda trgovačkih i srodnih škola, kao i druge skupine koje potencijalno mogu obavljati ili obavljaju poslove na kojima će svakog dana biti u doticaju s većim količinama novčanica i kovanog novca.

Koncept i svrha obuke

Prva razina obuke utvrđuje se i prilagođava sadržajem i satnicom potrebama ciljane skupine i razrađuje se po prijavi i u suradnji sa zainteresiranim skupinama ili subjektima.

Svrha je obuke upozoriti na obvezu i pobuditi u polaznika obvezu kontinuirane provjere autentičnosti novčanica i kovanog novca te obučiti polaznike za djelotvornu provjeru autentičnosti u uvjetima u kojima svakodnevno rukuju gotovim novcem.

Hrvatska narodna banka izdat će polaznicima obuke potvrdu o pohađanju obuke za ručnu provjeru autentičnosti novčanica i kovanog novca.

Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke

Polaznici obuke bit će upoznati s pravnim okvirom za suzbijanje krivotvorenja, zaštitnim obilježjima novčanica i kovanog novca kuna i eura te djelotvornim postupkom brze provjere autentičnosti u uvjetima primanja gotovog novca u postupku rada na blagajnama.

Obuka se izvodi u trajanju do dva sata teoretskim i praktičnim radom pomoću prezentacija i rukovanjem originalnim i krivotvorenim primjercima gotovog novca.

Prijava za obuku

Ciljane skupine zainteresirane za sudjelovanje na prvoj razini obuke uputit će dopis na adresu:

Hrvatska narodna banka,
Direkcija trezora,
Nacionalni centar za borbu protiv krivotvorenja,
Trg hrvatskih velikana 3, 10000 Zagreb
(e-pošta: ncc.hr@hnb.hr; telefaks: 01/4610 549)

kojim će iskazati nakanu za uključivanje u obuku. Hrvatska narodna banka po primitku dopisa pokrenut će postupak organizacije obuke.

Obuka prve razine provodit će se u Hrvatskoj narodnoj banci, ili u sjedištu ciljane skupine, a što će biti utvrđeno u postupku pripreme obuke.

Hrvatska narodna banka može, u skladu sa stvarnim troškovima, utvrditi naknadu za obuku prve razine.

DRUGA RAZINA OBUKE

Ciljane skupine

Druga razina obuke namijenjena je prvenstveno zaposlenicima obveznika Odluke o uvjetima redistribuiranja novčanica i kovanog novca kuna i lipa (“Narodne novine”, br. 91/2009.), odnosno zaposlenicima koji svakodnevno u obavljanju svoje osnovne djelatnosti rukuju gotovim novcem, kao što su zaposlenici na blagajnama i u trezorima banaka, financijskih institucija i drugih ovlaštenih pružatelja usluga platnog prometa te zaposlenici specijaliziranih institucija i poslovnih subjekata koji redistribuiraju novčanice i kovani novac poput Financijske agencije, Hrvatske pošte i mjenjača.

Obuka će obuhvatiti grupe ne veće od dvadeset polaznika, što će omogućiti interaktivan odnos u svladavanju materije i razmjeni iskustva te predlaganje tema za oblikovanje i unapređenje obuke.

Koncept i svrha obuke

Druga razina obuke ustrojena je prema piramidalnom konceptu koji se zasniva na obvezi polaznika da u matičnoj instituciji provodi daljnju obuku suradnika koji rukuju gotovim novcem.

Iznimno, daljnju obuku nisu obvezni provoditi zaposlenici banaka i financijskih institucija u kojima ne postoji potreba. U tom slučaju banka ili financijska institucija dužna je o tome pismeno izvijestiti Hrvatsku narodnu banku.

Polaznik nakon uspješno završene obuke u Hrvatskoj narodnoj banci stječe status instruktora za provođenje daljnje obuke, o čemu dobiva uvjerenje od Hrvatske narodne banke. Uvjerenje se izdaje na neograničeno vrijeme, a Hrvatska narodna banka može pozvati instruktora na dodatnu obuku.

Hrvatska narodna banka može organizirati dodatnu obuku za instruktore, primjerice ako se pojave krivotvorine koje se ocjenjuju kao opasne. Dodatna obuka može biti uvjetovana i drugim okolnostima koje će zahtijevati dopunu stečenih znanja druge razine obuke. Ako instruktor nije prošao dodatnu obuku, a prema ocjeni Hrvatske narodne banke ona uvjetuje osposobljenost instruktora za provjeru autentičnosti novčanica i kovanog novca u skladu sa stvarnim potrebama, Hrvatska narodna banka može izdati uvjerenje proglašiti nevažećim.

Ako instruktor ne obavlja daljnju obuku u matičnoj instituciji, ne dostavlja Hrvatskoj narodnoj banci izvještaje o provedenoj daljnjoj obuci ili ne surađuje s Hrvatskom narodnom bankom u postupku suzbijanja krivotvorina, Hrvatska narodna banka može izdati uvjerenje također proglašiti nevažećim.

Ako instruktor prestane obavljati poslove s gotovim novcem ili napusti instituciju koja ga je uputila na obuku, dužan je o tome obavijestiti Hrvatsku narodnu banku i vratiti dobiveno uvjerenje.

Hrvatska narodna banka može, u skladu sa stvarnim troškovima, utvrditi naknadu za dodatnu obuku instruktora.

Hrvatska narodna banka osigurava polazniku edukativne materijale koji uključuju CD s prezentacijama s obuke, CD i brošuru s podacima o novčanicama i kovanom novcu kuna i lipa s postupkom provjere autentičnosti i otkrivanja sumnjivih primjeraka te registriranim primjercima krivotvorina kao i brošuru o izdanjima prigodnoga kovanog novca. Na osnovi stečenog znanja i uz pomoć edukativnog materijala polaznik će provoditi daljnju obuku, o čemu će tromjesečno izvještavati Hrvatsku narodnu banku.

Svrha je obuke razviti i unaprijediti kod polaznika koji svakodnevno rukuju gotovim novcem vještine i sposobnosti pomoću kojih će djelotvorno uočavati i izdvajati sumnjive primjerke novca, primjenjujući profesionalne postupke provjere autentičnosti.

Nakana je Hrvatske narodne banke ovakvim konceptom ojačati prvu i najbitniju barijeru u zaštiti integriteta novčanica te stvoriti mrežu pouzdanih suradnika koji će svakodnevno biti u kontaktu s Nacionalnim centrom za borbu protiv krivotvorenja u Hrvatskoj narodnoj banci radi razmjene informacija i pravodobnog reagiranja u postupku provjere, otkrivanja i sprečavanja raspačavanja krivotvorina.

Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke

Polaznici obuke bit će upoznati sa zakonskom regulativom o izdavanju novčanica i kovanog novca, zakonskom regulativom o uvjetima redistribuiranja novčanica i kovanog novca, zakonskom regulativom za suzbijanje i sankcioniranje krivotvorenja te postupanje sa sumnjivim primjercima.

Obuka se izvodi u trajanju od jednoga radnog dana, teoretskim i praktičnim radom koji uključuje obuku vezanu uz zaštitna obilježja originalnih novčanica i kovanog novca, uz karakteristike krivotvorina i uz postupak uočavanja, i to neposrednim rukovanjem originalnim i krivotvorenim primjercima.

Obuka za novčanice kuna uključuje i postupak ručne provjere prikladnosti novčanica za daljnji promet.

Nakon završetka obuke provodi se provjera znanja. Na temelju uspješno položenog testa Hrvatska narodna banka izdat će uvjerenje kojim polaznik stječe status instruktora za provođenje daljnje obuke za provjeru autentičnosti novčanica i kovanog novca.

Prijava za obuku

Putem obrasca Prijava za obuku, objavljenog na internetskim stranicama Hrvatske narodne banke, banke i financijske institucije kao i poslovni subjekti prijaviti će polaznike za obuku.

Hrvatska narodna banka utvrdit će termin obuke za prijavljenog polaznika, pri čemu će voditi računa o ravnomjernoj zastupljenosti svih institucija. Hrvatska narodna banka obavijestit će polaznika o terminu obuke, a polaznik će imati obvezu popuniti i predati Hrvatskoj narodnoj banci prije održavanja obuke anonimni anketni list koji će biti sastavni dio prijave za obuku, u svrhu stjecanja uvida u razinu polaznikova poznavanja materije.

Hrvatska narodna banka može naplatiti naknadu za svakog polaznika obuke kako bi podmirila stvarne troškove održavanja obuke.

Obuka će se održavati u Hrvatskoj narodnoj banci, prema programu u prilogu.

TREĆA RAZINA OBUKE

Potencijalni polaznici treće razine obuke jesu instruktori koji su prošli drugu razinu obuke, a koje će na poziv Hrvatske narodne banke nominirati odgovorne osobe banaka i institucija u kojim su instruktori zaposleni.

Na poziv Hrvatske narodne banke banke i financijske institucije nominirat će zatraženi broj instruktora, koji će biti pozvani na specijalističku obuku treće razine, u terminu i prema programu koji će biti zasebno utvrđen za svaku specijalističku obuku treće razine.

Treća razina edukacije specijalistička je nadogradnja postojećeg znanja u području zakonske regulative za suzbijanje krivotvorenja, tiska novčanica i primjene grafičkih tehnika u izradi zaštitnih obilježja, tehnika izrade krivotvorina, prezentacije primjeraka originalnih novčanica različitih valuta i načina provjere zaštitnih obilježja uz praktični rad s pomagalicama.

Obuka se izvodi u trajanju do četiri sata, a nakon obuke provodi se provjera znanja. Hrvatska narodna banka izdat će instruktorima uvjerenje o uspješnom pohađanju specijalističke obuke.

Hrvatska narodna banka može, u skladu sa stvarnim troškovima, utvrditi naknadu za dodatnu obuku.

ČETVRTA RAZINA OBUKE

Hrvatska narodna banka u suradnji s Nacionalnim policijskim uredom organizira osnovnu i specijalističku obuku za zaposlenike policije koji rade na poslovima suzbijanja krivotvorenja novca.

PRAĆENJE OBUKE

Hrvatska narodna banka pratit će preko Nacionalnog centra za borbu protiv krivotvorenja na osnovi ispunjenih evaluacijskih listova odvijanje obuke te će na temelju informacija dobivenih od polaznika usmjeriti obuku tako da udovolji i dodatnim zahtjevima polaznika.

Nacionalni centar za borbu protiv krivotvorenja vodit će posebnu evidenciju o instruktorima, kojima će se izravno dostavljati sve bitne informacije o pojavi krivotvorina i njihovih obilježja u obliku periodičnih publikacija koje će objavljivati Hrvatska narodna banka.

Na temelju izvještaja zaprimljenih od instruktora o daljnjoj obuci zaposlenika u matičnim institucijama Nacionalni centar razradit će i voditi evidencije o ukupnom broju obučениh osoba prema Nacionalnom programu obuke.

Nacionalni centar za borbu protiv krivotvorenja objavit će u sklopu polugodišnje statistike o pojavi krivotvorina i rezultate provedbe Nacionalnog programa obuke.

Nacionalni program obuke kao i polugodišnji rezultati o provedbi obuke bit će dostavljeni Europskoj središnjoj banci i Europskoj komisiji/OLAF-u radi prezentacije mjera koje Hrvatska narodna banka provodi u zaštiti od krivotvorenja novčanica i kovanog novca eura.

PRILOZI

Program obuke
Prijava za obuku
Anketni list
Uvjerenje
Evaluacijski list
Izveštaj o obuci

PODACI ZA KONTAKT

Hrvatska narodna banka
Nacionalni centar za borbu protiv krivotvorenja
Trg hrvatskih velikana 3
10002 Zagreb

Jasminka Ilić

telefon: 01 4565 040
telefaks: 01 4610 549
e-pošta: jasminka.ilic@hnb.hr

mr. sc. Sandra Budek

telefon: 01 4565 040
telefaks: 01 4610 549
e-pošta: sandra.budek@hnb.hr